

Гусятин

Гусятин — населений пункт на березі річки Збруч, у мальовничому куточку Медоборів. Це місто має багату історичну та архітектурну спадщину. Задокументовано, що йому було надано магдебурзьке право у 1559 році. Назва «Гусятин» не походить від птахів, а — імовірно — від місцевої рослини «гусятник». У XVI столітті Гусятин став власністю магнатів з роду Калиновських.

Історичні пам'ятки Гусятина

У Гусятині збереглися наступні історичні та архітектурні пам'ятки:

- Стара синагога
- Церква святого Онуфрія
- Бернардинський костел та монастир
- Житлові та громадські споруди — серед них будинок Польського товариства «Сокіл», «Український народний дім» за адресою вул. Шевченка, 15, а також деякі старі житлові будинки на вулиці Незалежності (№ 14, 18, 24)

Нижче — короткий опис ключових пам'яток.

Синагога

Синагога — одна з найстаріших споруд Гусятина. Її збудували наприкінці XVI століття. Це була не лише релігійна, але й оборонна споруда: триярусна, на майже квадратному плані, з прилеглими прибудовами для жіночої частини громади та школи (хедер). Разом із церквою та замком синагога входила в оборонну систему міста. Згодом, у XVII столітті, споруду перебудували.

Церква святого Онуфрія

Церква святого Онуфрія споруджена у XVI столітті. Вона теж входила у систему оборони середньовічного Гусятина, разом із замком і синагогою. Структура храму характерна для подільських оборонних церков: товсті стіни (1,5–2,2 м), муріваний дзвіниця-вежа над бабинцем; первісний бойовий ярус вежі зберігся частково — верхній рівень не зберігся, ймовірно був дерев'яного типу.

Бернардинський костел та монастир

У 1610 році в Гусятині почали діяльність монастиря бернардинців. Спочатку була дерев'яна церква, а згодом (приблизно 1620-х років) — муріваний костел та двоповерховий монастир. У 1648 році під час військових лих монастир зазнав руйнувань — його пограбували. Після повернення монастир відновили, завершивши роботи в 1728 році. Згодом, за різних політичних режимів, монастир змінював своє призначення. В сучасності — храм, який потребує реставрації.

Житлові та громадські споруди

Окрім релігійних і оборонних споруд, у Гусятині збереглися деякі старі житлові та громадські будівлі — зокрема, будинки на вулиці Незалежності та споруди, пов'язані з польськими та українськими товариствами. Вони додають місту історичної глибини і демонструють, як змінювалася його забудова протягом століття.

Гусятинський замок (руїни)

Гусятинський замок був споруджений у середині XVII століття, за деякими відомостями — у 1630-х роках. Він розташовувався на високому березі річки Збруч, на північ від центру містечка. Фортеця входила до оборонної системи Гусятина і разом із церквою та синагогою утворювала так званий «трикут безпеки», що забезпечував захист поселення.

У 1648 році замок був захоплений і зруйнований під час воєнних подій. Пізніше його відновили, однак у наступні роки він неодноразово зазнавав нападів і облоги — з боку татарських та московських військ. Через постійні руйнування фортеця поступово втрачала своє оборонне значення.

До нашого часу від замку збереглися лише окремі фрагменти. Більшість мурів не вціліла, і сьогодні точно визначити початкові межі та вигляд фортеці досить складно. Руїни замку є нагадуванням про давню оборонну історію Гусятина та події, що багаторазово змінювали вигляд цього краю.

Значення міста та його спадщина

Гусятин — це приклад того, як у невеликому містечку може зберігатися багата культурна, релігійна та архітектурна спадщина. Синагога, церква, костел з монастирем, старі житлові будинки — усе це дає уявлення про складну історію: різні етнічні та релігійні спільноти, зміну політичних меж і впливів, а також про оборонну архітектуру, необхідну у неспокійні часи.

Ці пам'ятки важливі не тільки для Гусятина — вони мають значення для всієї України як свідки минулих епох, архітектурних стилів та історичних подій.